

[Jepsen Christensen.]

i Danmark for det tyske Mindretal, var af en saadan Karakter, at de Danske Syd for Grænsen Gang paa Gang kunde henvise til dens frie Bestemmelser og kræve deres Forhold ordnet paa samme frisindede Maade. De maatte vente i 6 Aar efter 1920, før de lovmæssigt fik nogenlunde de samme frie Forhold, som det danske Folk havde givet det tyske Mindretal Nord for Grænsen. Men dér, hvor dansk Skoleliv og dansk Menighedsliv eksisterede, skabtes en Sindets Styrke hos Mindretallets Medlemmer, der kunde bære de kommende onde og gode Dage.

Naar jeg har haft Lyst til at sige dette, er det, fordi man ogsaa i disse Tider kan møde den mærkelige Opfattelse, at det vil være fuldkommen meningsløst og formaalsløst at føre Nationalitetskamp, hvis den ikke skal føres om Grænseforskydning. Vi førte under hele Fremmedherredømmet vor Nationalitetskamp for Bevarelsen af vort Sprog, vort Aandsliv og vor Kultur, vor Kristendomsforkyndelse paa det danske Sprog, og jeg tør sige, at vi under Fremmedherredømmet trods Statsgrænsen levede rigt og mangfoldigt paa disse Felter. Det er Værdier, der er værd at kæmpe for, uanset om man er inden for eller uden for en Stats Grænser, det er Værdier, der i sig selv er saa store, at jeg ikke begriber et Muk af Talen om, at den eneste Værdi, der er at føre national Kamp for, er Spørgsmaalet om Forskydning af Grænsen, om Vinding eller Tab ved en Stats Grænser. Hvilken Betydning har det dog for Mennesker, om man vinder et større eller mindre Landomraade, naar det ingen Værdi har for deres personlige Menneskeliv at høre Nationen til. Det kom til at gaa saadan, at det danske Folk opfyldte Fredskonferencens Krav om borgerlig Ligeberettigelse, Sprog-, Aands- og Kulturfrihed for Mindretallet paa den Maade, at det ikke alene gav Mindretallets Medlemmer Adgang til den skolemæssige og kirkelige Frihedslovgivning, som den danske Delegation, der var i Paris, havde givet Oplysninger om herskede i Danmark, og som det havde bundet sig til at lade det tysksindede Mindretal faa Del i, men der blev ogsaa givet Adgang til at faa Mindretallets Børn undervist inden for den offentlige Folkeskole paa det tyske Sprog, naar 20 pCt. af et Skoledistrikts Vælgere, der havde Forældreret over mindst 10 skolepligtige Børn, stemte derfor.

Vilde man naa borgerlig Ligeberettigelse ogsaa paa det skattemæssige Omraade, da var der al Grund til denne Lovgivning,

idet Afstemningen om Grænsen i 1920 havde vist, at der kun var 23 pCt. Stemmer for Danmark i Tønder, 17 pCt. i Udbjerg Kommune, 27 i Højer Flække, 38 i Højer Landsogn, 43 i Tinglev Kommune, 44 i Sønderborg By og 45 pCt. i Aabenraa, medens 17 Kommuner i de sydlige Amter havde imellem 30 og 48 pCt. tyske Stemmer. Nu ved jeg meget vel, at disse Tal ikke skal tages helt bogstaveligt, fordi der var tilrejsende, der i 1920 fik Adgang til at stemme om Grænsen, men som senere rejste bort og ikke har vist sig siden; ellers vilde der ikke have været Gnist af Mulighed for at naa til den Tilstand, vi har nu, at der kun findes en eneste Kommune i de sønderjyske Landsdele, hvor der er tysk Flertal. Jeg tror, jeg har Lov at sige, at den frisindede Lovgivning, helt almenmenneskelige Kaar, vi gav det tyske Mindretal, mere end noget andet har været med til at hidføre, at det er blevet saadan. Jeg tror, at ethvert Forsøg paa at sammenligne et Grænseomraade med et hvilket som helst andet Omraade i det øvrige Land vil strande paa de særlige Forholds Magt og hævne sig som den Ufornuft, det er. Det erkendte det danske Folk i 1920 og lovgav derefter. Som det var at vente, blev den danske Mindretalslovgivning stærkest udnyttet inden for Folkeskolens Rammer i Grænseomraadet i Tønder og Aabenraa Amter.

Jeg vil gerne her med det samme sige, at den store Forskel i Mentaliteten, der var paa den danske Rigsdag i 1920 i Forhold til den, der hersker nu, bl. a. gav sig Udtryk i, at det sønderjyske Skoleudvalg i 1920 indstillede Lovforslaget enstemmigt til Vedtagelse med Undtagelse af en eneste Bestemmelse, og Uenigheden drejede sig om, hvorvidt Regelen, at det tyske Mindretals Børn skulde have Undervisning paa Dansk i de tysksprogede Skoler 6 Timer om Ugen, skulde være obligatorisk eller fakultativ. Den eneste Ændring, som det sønderjyske Udvalg og Rigsdagen foretog — de, der holdt paa, at Ordningen skulde være fakultativ, var i Mindretal, og dertil hørte jeg —, var den, at man indførte en Bestemmelse om, at den skulde være fuldkommen frivillig, saa stor Tillid havde man paa det givne Tidspunkt til, at man i det lange Løb vilde finde, at Frihed var det klogeste, og netop paa det Punkt, for der har aldrig siden 1920 været nogen Undervisningsplan, hvor der ikke frivilligt fandtes Ønske om mindst 6 Timers Undervisning paa Dansk i de tysksprogede Skoler. Jeg vil gerne have Lov til ganske stiltfærdigt at fastslaa den Kendsgerning, at i 1921 gik der 1 167 Børn i 13 offentlige og